

CAR

Centrum voor Archeologie

car-rapport nr. 27, juli 2014

Archeologisch onderzoek
Kerkpad Zuidzijde 5

Soest

ARCHEOLOGIE

leeft in Soest

Archeologisch onderzoek
Kerkpad Zuidzijde 5
Soest

Onderzoeksgegevens

Onderzoek: Kerkpad Zuidzijde 5 te Soest
Type: Inventariserend Veldonderzoek middels Proefsleuven (IVO-P)
Meldingnummers: 51315
SIC: KPZZ 5
Opdrachtgever: Dhr. R. Wamelink
Uitvoerder: Centrum voor Archeologie (CAR), Gemeente Amersfoort
Bevoegd gezag: Gemeente Bunschoten
Datum uitvoering: 10-04-2012 t/m 11-04-2012
Locatie / adres: Kerkpad Zuidzijde 5, Soest
Percelen: Perceel 5808
Gemeente: Soest
Provincie: Utrecht
Kaartblad: 32 A, volgens topografische kaart 1:25000
Coördinaten: centrum: 149.423 / 465.945
nw-hoek: 149.407 / 465.952
no-hoek: 149.426 / 465.962
zw-hoek: 149.426 / 465.930
zo-hoek: 149.439 / 465.942
Omvang: Oppervlakte plangebied: circa 512 m²
Oppervlakte onderzoeksgebied: circa 150 m²
Toetsing: drs. M.L. Verhamme (CAR) en dhr. C.A. de Jong (Gemeente Soest) - 24/12/2012

De onderzoeksadministratie en de vondsten bevinden zich bij het Archeologisch Depot van de Provincie Utrecht. Een digitale kopie van de gegevens is te vinden bij het e-depot (www.edna.nl).

colofon:

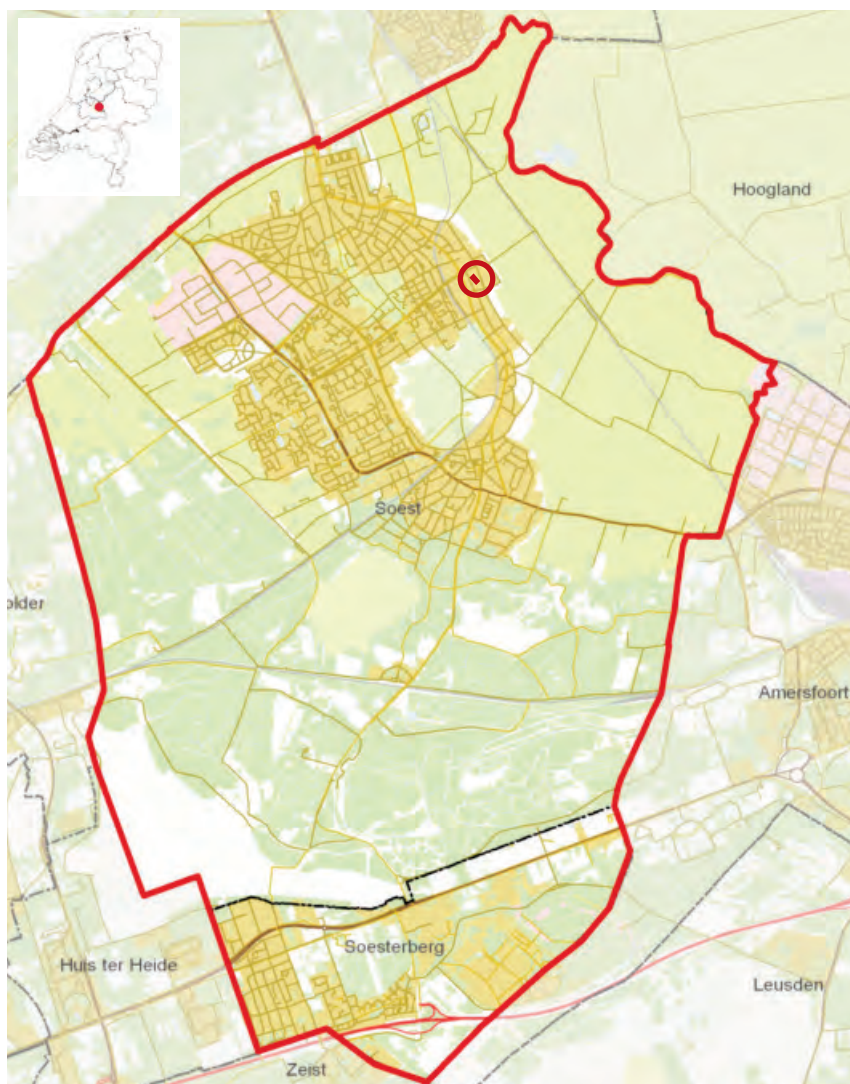
CAR rapport 27 - Archeologisch onderzoek Kerkpad Zuidzijde 5, Soest
ISSN: 1879-4289
© CAR, Amersfoort 2014

tekst: drs. M.K. Wijker
afbeeldingen: Centrum voor Archeologie, Gemeente Amersfoort (tenzij anders vermeld)
vormgeving: drs. T. d'Hollosy
druk: Mailfors BV
uitgave: Centrum voor Archeologie, Gemeente Amersfoort

De CAR-rapportenreeks is een reeks waarin het Centrum voor Archeologie van de Gemeente Amersfoort standaard eindrapportages (zoals bedoeld in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) van de door hun uitgevoerde archeologische onderzoeken publiceert. De reeks staat onder redactie en autorisatie van de stadsarcheologen van de Gemeente Amersfoort: mevr. drs. F.M.E. Snieder en dhr. drs. T. d'Hollosy.

Inhoud

Inhoud	3
Inleiding	4
De locatie	5
De landschappelijke situatie	6
De bewoningsgeschiedenis	7
De archeologische omgeving	8
De archeologische verwachting	9
Het onderzoek	10
Het resultaat	12
Het vondstmateriaal	18
Conclusie en advies	20
Literatuur	22
Bijlagen	23
Medewerkers	28

afbeelding 1, uitsnede uit de topografische kaart met daarop het plangebied (rood omcirkeld).

Inleiding

Het Centrum voor Archeologie (CAR) heeft een kort archeologisch onderzoek uitgevoerd aan het Kerkpad Zuidzijde 5 in Soest.

Aanleiding

Aanleiding voor dit onderzoek was de geplande bouw van een woning en een bijgebouw. Planrealisatie omvatte bodemverstorende werkzaamheden, beide gebouwen worden onderkelderd tot een diepte van circa 2,50 m onder maaiveld. Mogelijk bevinden zich binnen dit gebied archeologische waarden die door de geplande bouwactiviteiten ernstig verstoord of zelfs geheel vernietigd zouden worden. De voorgenomen bodemverstorende ingrepen vormden daarmee direct gevaar voor het eventueel ter plekke aanwezige bodemarchief.

Archeologische verwachting

Op grond van landschappelijke, historische en archeologische bronnen is geconcludeerd dat zich op deze locatie archeologische resten kunnen bevinden.¹ Het plangebied ligt op de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart binnen een Archeologisch Waardevol Gebied (AWG), categorie 2.² Voor gebieden van deze categorie geldt dat hier bodemingrepen dieper dan 30 cm onder maaiveld vermeden dienen te worden. Indien dit niet mogelijk is, is bij bodemverstoringen in een plangebied groter dan 50 m² archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Archeologisch onderzoek

De Gemeente Soest heeft derhalve aangegeven dat voorafgaand aan de nieuwbouw een inventariserend veldonderzoek dient te worden uitgevoerd om de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van het bodemarchief

(aard, ouderdom, omvang, gaafheid en conservering) op deze locatie vast te stellen, teneinde tot een waardestelling te kunnen komen. Op grond van die bevindingen kan een besluit worden genomen hoe verder om te gaan met de aanwezige archeologische resten: behouden door bescherming (plan-aanpassing), behouden door opgraving, of afzien van verder archeologisch onderzoek.³

Uitvoering

Het onderzoek is uitgevoerd op 10 en 11 april 2012 door het Centrum voor Archeologie van de Gemeente Amersfoort. Het onderzoek stond onder verantwoording van drs. T. d'Hollosy en mevr. Drs. F.M.E. Snieder (gemeentelijk archeoloog) en de dagelijkse leiding was in handen van drs. M.K. Wijker (senior archeoloog), hierbij geassisteerd door I. de Rooze MA., T. Stolk MA., A. Ouweneel MA., W. van den Heuvel en C. van der Brugge. De uitwerkingsploeg bestond voorts uit de vaste medewerkers van het CAR (zie bijlage). Het grondwerk is uitgevoerd door J. Ruitenbeek v.o.f. uit Amersfoort.

Rapportage

Dit rapport bevat de resultaten van het inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven, met een conclusie, waarin een selectieadvies is opgenomen ten aanzien van de te ondernemen archeologische vervolgvactiteiten. De voorlopige resultaten van dit onderzoek zijn al beschreven in een selectierapport.⁴

1 - De Boer 2010.

2 - Archeologische beleidsadvieskaart, Gemeente Soest mei 2011.

3 - Alle gestelde eisen en randvoorwaarden voor dit onderzoek zijn vastgelegd in het Programma van Eisen (PvE) Verhamme 2011.

4 - Wijker 2012.

De locatie

afbeelding 2, luchtfoto uit 2012 met daarop (bij de pijl) het plangebied (bron: google maps)

5

Plan- en onderzoeksgebied

Het plangebied bevindt zich in het noordoosten van Soest, direct ten oosten van Kerkpad Zuidzijde, ter hoogte van huisnummer 5. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied deels geasfalteerd en deels braakliggend terrein.

Het plangebied (512 m²) betreft het noordoostelijk gedeelte van een perceel.

De grootte van het onderzoeksgebied (150 m²) komt grotendeels overeen met de plattegrond van de geplande nieuwbouw en een randzone.

afbeelding 3, het plangebied weergegeven op de kadastrale kaart van Soest.

afbeelding 4, uitsnede uit de geomorfologische kaart van Nederland. De pijl wijst naar het onderzoeksgebied.

Het plangebied ligt op de flank van een stuwwal, de Soester Eng. Het landschap waarin het plangebied ligt is gevormd tijdens het Pleistoceen, in de voorlaatste ijstijd (het Saalien) ongeveer 150.000 jaar geleden. Tijdens deze ijstijd was Nederland gedeeltelijk bedekt met landijs (gletsjers). Dit landijs duwde de ondergrond, die uit afzettinglagen (van grof zand en grind) van voorlopers van de huidige Rijn en Maas bestond, op tot hoge stuwwallen. Met het warmer worden van het klimaat kwam er een einde aan deze ijstijd en sneden brede trechtervormige smeltwaterdalen door de (nog) bevroren hellingen van de stuwwal. In het verlengde van deze dalen, vormden zich langs de randen van de stuwwal smeltwaterwaaiers, die voornamelijk uit zand en grind bestaan.

In de laatste fase van het *Pleistoceen* (*Weichselien*: circa 115.000 tot 10.000 jaar geleden) werd het weer kouder, alleen reikte het landijs niet tot in Nederland. Wel was in deze periode de bodem permanent bevroren. Het zandige landschap had een open karakter, waarin de wind grote hoeveelheden zand, het dekzand, verplaatste en zo dekzandruggen vormde.

Ondergrond

Het plangebied ligt zowel op de geomorfologische kaart als de bodemkaart van Nederland binnen ongekarteerd gebied. De ondergrond direct ten oosten van het plangebied is wel gekarteerd, waardoor wel een beeld kan worden gevormd over de ondergrond ter plaatse.

Volgens de geomorfologische kaart ligt direct ten oosten van het plangebied een zone waarin niet-waaiervormige glooiingen (4H3) voorkomen al dan niet met dekzand. Deze glooiingen liggen rondom een

westelijk van het plangebied gelegen hoge heuvel of rug (11B3).⁵

Volgens de bodemkaart liggen ten oosten van het plangebied kalkloze zandgronden (pZn21). Dit zijn eerdgronden die uit leemarm en zwak lemig fijn zand bestaan. Terwijl ten westen van het plangebied dikke eerdgronden liggen, die uit grof zand zijn opgebouwd.⁶

Grondwaterstand

De hoogte van het grondwater is, doordat het plangebied in bebouwd gebied ligt, niet gekarteerd. Het gebied direct ten oosten van het plangebied heeft grondwatertrap II. Bodems met deze grondwatertrap hebben een gemiddelde hoogste grondwaterstand onder de 40 cm beneden maaiveld, terwijl de laagste stand gemiddeld tussen de 50 en 80 cm beneden het maaiveld ligt. Het gebied ten westen van het plangebied heeft grondwatertrap VII. Bodems met deze grondwatertrap hebben een gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen 80 cm en de 140 cm onder het maaiveld en een laagste stand die gemiddeld meer dan 120 cm beneden het maaiveld ligt.⁷

Hoogte en reliëf

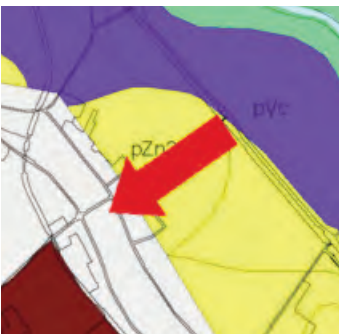
Het plangebied ligt in een omgeving met heuvels en ruggen, glooiingen en vlakten; het kent daardoor duidelijke hoogteverschillen. Het plangebied ligt volgens het Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN) rond de 4 m +NAP, en loopt licht af in oostelijke richting.

5 -Stiboka 1977 en ARCHIS2 2009.

6 -Stiboka 1966 en ARCHIS2 2009.

7 - idem.

afbeelding 5, uitsnede uit de bodemkaart van Nederland. De pijl wijst naar het onderzoeksgebied.

De bewoningsgeschiedenis

Bewoning in Soest kent een lange geschiedenis die terug gaat tot in de Prehistorie; de vroegste sporen van menselijke activiteit dateren uit het Paleolithicum (300.000 tot 10.800 v.Chr.) dateren. Het betreft hier vuursteen vondsten, gedaan bij de zandgroeve De Paltz nabij Soesterberg. Ook uit het Mesolithicum (10.000 tot 5.300 v. Chr.) zijn vondsten gedaan, in deze periode trokken mensen (jagers en verzamelaars) door het landschap en verbleven in tijdelijke woonplaatsen (kampementen). Hiervan zijn onder andere resten aangetroffen in de Lange en Korte Duinen.⁸ In de Bronstijd was het gebied eveneens bewoond, zo blijkt uit de aanwezigheid van de diverse grafheuvels binnen de gemeentegrens. Uit de IJzertijd en de Romeinse tijd ontbreken weliswaar de bewijzen voor bewoning, het is gezien de diverse sporen uit de IJzertijd en Romeinse Tijd in de omgeving van Soest wel aannemelijk dat het gebied in deze twee periodes ook bewoond was. Aanwijzingen voor bewoning in de Vroege Middeleeuwen zijn ook schaars.

De vroegste vermelding die betrekking heeft op het gebied van de gemeente Soest dateert uit de 8ste eeuw. In 777 schenkt Karel de Grote een domein aan de Sint-Maartensbasiliek te Utrecht, waaronder de *villa Lisiduna* mét de daarbij behorende akkergronden, hoeven, huizen en gebouwen, onvrijen, bossen, velden, weides, hooilanden en waterlopen. Hieronder bevonden zich de vier foreesten *Hengistscoto*, *Fornhese*, *Mocoroht* en *Widoc* of *Wido*. Dit waren zogenaamde domaniale wildernisgebieden buiten het gebied van de villa die op andere wijze werden geëxploiteerd. Het is zeer aannemelijk dat het grondgebied van de huidige gemeente Soest deel uitmaakte van het foreest *Fornhese*.⁹

De vroegste vermelding waarin Soest zelf wordt genoemd dateert uit 1028.¹⁰ Het historisch centrum van Soest, met kerk en klooster Mariënborg, is gesitueerd op een stuwwal en heet tegenwoordig *Kerkebuurt*.

De vroegste (lint)bebouwing heeft ten noorden van de Oude Kerk gelegen tussen de Lange- en Korte Brinkweg en de Torenstraat/Middelwijkstraat/Steenhoffstraat. Het terrein tussen deze wegen, de *brink* was een gemeenschappelijke open grasvlakte, bedoeld voor vee en opslag. Rondom het dorp lagen de *engen*, dit zijn aaneengesloten akkers, die door bemesting (mest vermengd met heide of grasplaggen) zijn opgehoogd. Vanaf de Late Middeleeuwen vinden er in de omgeving van Soest grootschalige ontginningen plaats en kreeg het huidige landschap zijn vorm.

Op de vroegste kaarten waarop Soest staat afgebeeld (Zijlmans 1832) is de van oorsprong middeleeuwse lintbebouwing nog steeds duidelijk zichtbaar. Pas in de 20ste eeuw groeit Soest uit tot het dorp zoals we het tegenwoordig kennen.

Plangebied

De vroegste bronvermelding die direct aan het plangebied gekoppeld kan worden dateert uit de 19de eeuw. Het is de kadastrale kaart met legger van Zijlmans uit 1832. Het plangebied ligt volgens deze kaart op een bebouwd perceel, dat tot de erven Anthonij van Logtestein hoort. Op dit perceel stonden een huis, schuur, twee bergruimten en een plaats. Het plangebied zelf lijkt in deze periode onbebouwd te zijn.

afbeelding 6, Soest begin 19de eeuw met duidelijk zichtbaar de lintbebouwing. Het plangebied wordt aangegeven met de rode pijl.

afbeelding 7, kadastrale kaart van Zijlmans (1832) met in rood de contouren van het plangebied.

8 -De Boer 2010.

9 -Hilhorst en Hilhorst, 2001.

10 -In de oudste bekende afschriften van de Sint Paulusabij wordt de naam gespeld als 'Soys'. Hilhorst, 2001, p15.

De archeologische omgeving

afbeelding 8, uitsnede uit de topografische kaart van Soest met daarop afgebeeld waarnemingen en vondst- en onderzoeksmeldingen in de omgeving van het plangebied (bron: ARCHIS2). De nummers corresponderen met de genoemde nummers in de tekst. Het plangebied is aangegeven met de rode pijl.

Vindplaatsen en onderzoeken

In het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS) staan geen archeologische vindplaatsen binnen het plangebied geregistreerd.¹¹

In Soest zijn echter diverse waarnemingen vondst- en onderzoeksmeldingen geregistreerd. Ten zuidwesten van het plangebied ligt een AMK terrein (afb.8, nr. 1) van zeer hoge archeologische waarde (monument nummer 12252). Op dit, op een stuwwal gelegen terrein (de Soester Eng), zijn onder een 45-90 cm dik plaggendek diverse aardewerk vondsten gedaan. Het zijn vondsten die zowel in de Prehistorie als

in de middeleeuwen dateren. Centraal op de Soester eng ligt nog een AMK terrein (afb.8, nr. 2) (monumentnr. 1149). Het is een grafheuvel uit de periode Neolithicum-Bronstijd. In de heuvel is een grafkuil met lijksilhouet aangetroffen. Ten zuidoosten van het plangebied ligt een derde AMK terrein (afb.8, nr. 3) (monumentnr. 2236). Op dit terrein staat de Oude Kerk van Soest, die uit de Late Middeleeuwen dateert. Bovendien zijn hier de resten van het voormalige klooster Mariënberg gevonden. De onderzoeken waarbij (archeologisch) veldonderzoek heeft plaatsgevonden, leverden in overgrote meerderheid sporen en vondsten uit de Prehistorie en dan met name het Mesolithicum en de Bronstijd op. Behalve deze sporen en vondsten zijn ook vondsten gedaan uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De aangetroffen resten in de directe omgeving van het plangebied bevinden zich zowel op de hoogtes en de flanken van de stuwwallen als in de vlakten, zowel in het pleistocene zand als op de overgang van esdek (bouwvoor) naar het pleistocene zand.

Interpretatie

Archeologische onderzoeken en vondsten in de wijde omgeving tonen aan dat bewoning (en begravingen) vanaf de Prehistorie voornamelijk op de hoger gelegen delen plaatsvond, hierbij moet worden gedacht aan (de flanken van) de stuwwallen en de dekzandruggen, dit waren de drogere gebieden. De lager gelegen vlaktes en beekdalen werden voor de jacht en visvangst gebruikt en vanaf de Bronstijd mogelijk als weidegrond. Resten uit deze periode en de daarop volgende periodes zullen aan agrarische activiteiten zijn gerelateerd en uit paalgaten, grafheuvels, funderingen, sloten, greppels en akkerlagen bestaan.

De archeologische verwachting

Verwachting

Op basis van de bovenstaande gegevens is het aannemelijk dat binnen het plangebied resten uit zowel de Prehistorie (met name Mesolithicum en Bronstijd) als uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aanwezig kunnen zijn.¹² De archeologische resten kunnen overal binnen het onderzoeksgebied voorkomen en worden verwacht op de overgang van de humushoudende bovengrond en de ongeroerde grond.

Kwaliteit bodemarchief

Inventarisatie van (sub)recent en historisch

bodemgebruik geeft geen concrete aanleiding om aan te nemen dat het bodemarchief hier geheel verdwenen is, of dusdanig verstoord is dat archeologisch onderzoek geen zin heeft. Verstoringen kunnen echter ook niet geheel uitgesloten worden.

De grondwaterstand en oude verkavelingstructuur geven aanleiding om een redelijk tot goed geconserveerde toestand van het achtergebleven bodemarchief te verwachten. De organische resten zullen echter - gezien de lage grondwaterstand - slecht zijn geconserveerd.

afbeelding 9, menselijk handelen leidt vaak tot veranderingen in de bodem. Men graaft gaten om houten palen of bakstenen funderingen van huizen in te plaatsen, kuilen om afval in te werpen en langgerekte sloten en greppels voor waterafvoer en als erfscheidingen. De sporen hiervan kunnen zeer lang in de bodem behouden blijven, net als de achtergebleven voorwerpen en afval. Ze vormen soms de enige bron van informatie over de gebruiks- en bewoningsgeschiedenis van de locatie en over de gebruikers en bewoners zelf.

Het onderzoek

Onderzoeksdoel en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen bouwwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder dat daarbij archeologisch waardevolle resten verloren gaan. Zijn deze resten inderdaad in de grond aanwezig? Zo ja, dan dient aanvullend vastgesteld te worden wat de aard, omvang, datering, gaafheid en conservering daarvan zijn om - na waardering - tot een gefundeerd besluit te komen hoe hier verder mee om te gaan: behoud door bescherming, behoud door opgraving, of afzien van verder archeologisch onderzoek. Tevens worden de resultaten van het onderzoek gebruikt om de archeologische verwachting voor de locatie én omgeving te toetsen en indien mogelijk nader in te vullen.

Het onderzoek heeft zich gericht op de volgende onderzoeksvragen:

- *Zijn er binnen het onderzoeksgebied archeologische resten aanwezig?*
 - *Zo ja: wat is de aard, omvang en datering van de vindplaats(en) en de gaafheid en conservering ervan?*
 - *Zo nee: is er reden om aan te nemen dat er archeologische resten in de bodem aanwezig zijn geweest en zijn er uitspraken te doen over de aard, omvang en datering ervan en de reden van het verdwijnen?*
- *Wat is de archeologische waardering van de aangetroffen resten?*
- *Is er op basis van de resultaten uit dit onderzoek een aanpassing of nadere invulling van de archeologische verwachting voor de omgeving van het onderzoeksgebied te maken?*

Strategie

Gezien de aard van de verwachte sporen en het ontbreken van een archeologisch niveau, is een *inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven* (IVO-P) verkozen boven onderzoek middels boringen. Boringen kunnen in deze situatie zelden uitsluitsel geven over de afwezigheid van archeologische resten (met name de prehistorische) in de bodem.

Methode en werkwijze

Er werd besloten tot het aanleggen van twee proefsleuven. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de te ontgraven oppervlakte beperkt blijft (<10%) en toch een goed beeld ontstaat van wat zich in de bodem bevindt. Alle gestelde eisen en randvoorwaarden voor dit onderzoek zijn vastgelegd in een Programma van Eisen.¹³

Werkputten en profielen

Bij een IVO-P wordt het onderzoeksgebied steekproefsgewijs onderzocht met behulp van 2 m brede, machinaal aangelegde proefsleuven die *werkputten* (WP) worden genoemd. Deze krijgen een volgnummer. Iedere werkput wordt vlaksgewijs verdiept, waarbij in principe wordt gestopt op het niveau waar archeologische resten zichtbaar worden. Dit niveau heet het '*vlak*'. Na documentatie en onderzoek van het vlak kan worden verdiept naar een volgend niveau, totdat geen sporen meer aanwezig zijn. Ook de wanden van de werkputten, de '*profielen*', worden gedocumenteerd. Ze leveren informatie over de bodemopbouw en gelaagdheid van het terrein.

Sporen, vondsten en monsters

Elk aangetroffen spoor dat gedocumenteerd wordt, krijgt een individueel volgnummer, het '*featurenummer*' (F), waaraan alle verdere informatie wordt gekoppeld. Nadat

13 - Verhamme 2011.

een spoor in het vlak is gedocumenteerd, wordt het nader onderzocht door er een 'coupe' (dwarsdoorsnede) doorheen te zetten, om de diepte, eventuele gelaagdheid en vorm van het spoor vast te stellen.

Alle vondsten worden verzameld en krijgen een 'vondstnummer' (V), waaraan specifieke gegevens over de vindplaats (werkput, vlak/profiel en spoor) en andere relevante informatie wordt gehangen. Voor nader, specifiek onderzoek kunnen allerhande typen (bijvoorbeeld botanische, zoölogische, pollen, dendrochronologische) monsters worden genomen.

Documentatie

Ter documentatie van de gegevens worden opnames, tekeningen en beschrijvingen gemaakt. Vlakken, profielen en coupes worden op schaal getekend (1:50, 1:20 en/of 1:10) op watervaste film met millimeterraster en gefotografeerd. Alle relevante gegevens worden geadministreerd. Per dag wordt een logboek bijgehouden dat samen met alle documentatie in een map, het 'protocolboek', wordt bewaard.

Uitwerking & analyse

Direct na de opgraving worden de vondsten gereinigd en gedetermineerd, en de opgravinggegevens gedigitaliseerd. Tijdens de uitwerkingsfase worden de sporen geanalyseerd en in structuren gegroepeerd. Het vondstmateriaal geeft aanwijzingen voor de datering en functie ervan. Door de sporen, structuren en lagen onderling te interpoleren wordt ook duidelijk wat zich in de niet opgegraven delen van het onderzoeksgebied bevindt.

Waardering en advies

Om een gefundeerd advies op te stellen over hoe om te gaan met de aanwezige archeologisch resten (beschermen, opgraven

of opgeven), moeten ze na interpretatie nog gewaardeerd worden en dit gebeurt volgens een voorgeschreven methode waarbij wordt gekeken naar *belevingswaarde*, *fysieke kwaliteit* en *inhoudelijke kwaliteit*.¹⁴

Het resultaat

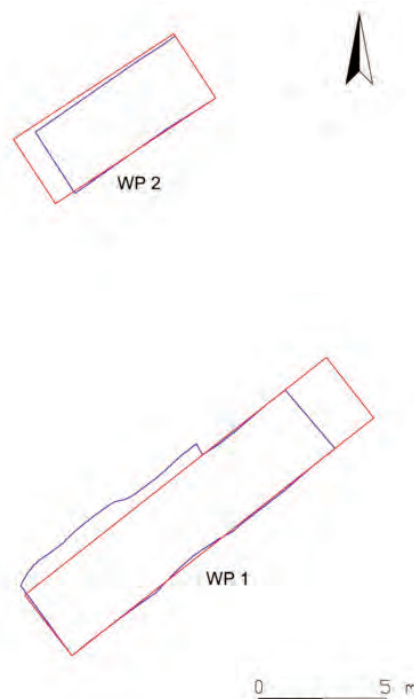
Uitvoering

Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek is een schuur die op de onderzoekslocatie stond gesloopt. Na de sloop zijn funderingen vrij komen te liggen, die tijdens dit onderzoek onderzocht zijn.

Het onderzoeksgebied is met behulp van twee werkputten onderzocht, waarbij de exacte positie van de werkputten in het veld is bepaald, om zo goed mogelijk aan het onderzoeksdoel te voldoen. De putten zijn vanuit het noordoosten in een zuidwestelijk richting aangelegd. Beide werkputten waren ongeveer 3 m breed, werkput 1 was ongeveer 14 m lang en werkput 2 had een lengte van ongeveer 7 m, waardoor in totaal 63 m² onderzocht, in plaats van de geadviseerde 67,5 m².¹⁵ Dit is gebeurd met goedkeuring van de adviseur (dhr. M. Verhamme) van het bevoegd gezag.

In werkput 1 zijn twee vlakken onderzocht, in werkput 2 volstond één vlak. Het tweede vlak van werkput 1 en het eerste vlak van werkput 2 is aangelegd op de grens van het dekzand en de bovenliggende laag. De vlakken zijn op een schaal van 1:50 getekend. De contouren van de funderingen die buiten de werkputten lagen zijn ingemeten met het Total Station. De profielen van de werkputten zijn door middel van profielstaven gedocumenteerd (schaal 1:20 getekend en gefotografeerd).

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de Kwaliteitseisen der Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2) en volgens de standaard opgravingsmethodiek en het registratiesysteem van het Centrum voor Archeologie van de Gemeente Amersfoort.¹⁶

afbeelding 10, ligging en omvang van de geplande werkputten (in rood) en de daadwerkelijk gegraven werkputten (in blauw).

¹⁵ - De proefsleuven waren gedeeltelijk onder bestrating ingepland, die ook niet voor de nieuwbouw verwijderd hoefde te worden.

¹⁶ - CCvD 2010.

afbeelding 11, schematische weergave van de bodemopbouw van werkput 1. In de rode cirkel het restant van de podzolbodem.

Bodemopbouw

De profielen van de werkputten waren goed leesbaar en zijn geïnterpreteerd. De volledige bodemopbouw van maaiveld tot ongeroerde grond (C-horizont) is gedocumenteerd.¹⁷ Uit de profielen blijkt ten eerste dat de ondergrond en het terrein zelf enigszins oploopt van noordoost naar zuidwest. Ten tweede is duidelijk dat de oorspronkelijke bodemvorming grotendeels is vergraven. In het uiterste zuidwesten van onderzoeks-terrein is nog wel een in- en uitspoelingslaag zichtbaar. Dit zijn de onderste lagen van een podzolbodem. Een groot deel van de bodem op het terrein is echter afgetopt en/of vergraven.

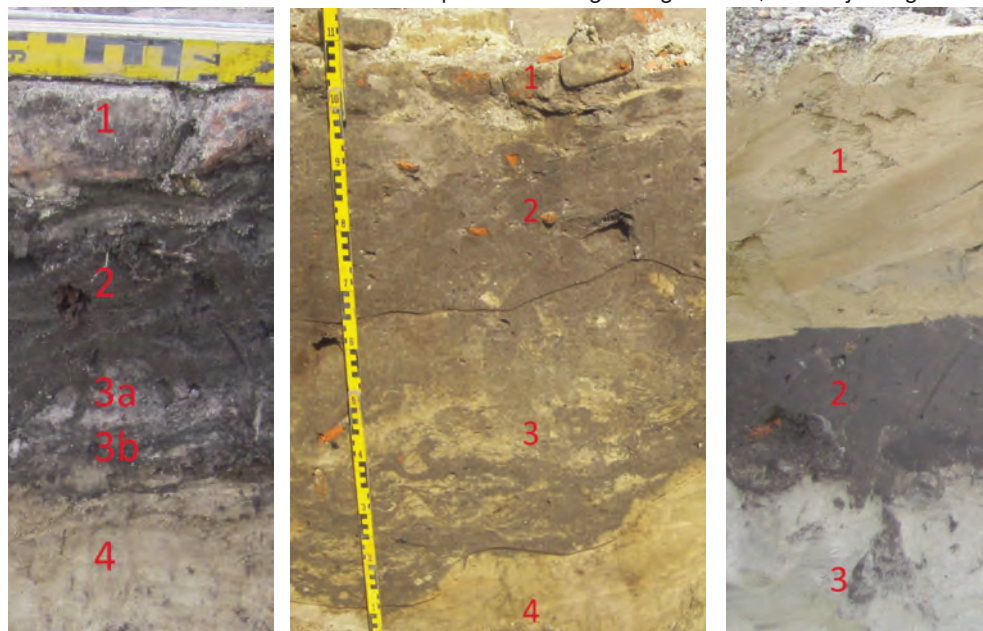
Werkput 1

De profielen van werkput 1 laten zien dat de natuurlijke bodemopbouw is vergraven, alleen in het uiterste zuiden van de werkput

is een restant van een podzolbodem waargenomen (afb.12). De bodemopbouw bestaat voornamelijk uit een aantal kuilen of lagen die tot in de C-horizont gaat (afb. 13). Het pakket dat afgezien van restant podzolbodem op de ongeroerde grond ligt heeft een dikte van tussen de 30 en 80 cm onder maaiveld. De ongeroerde grond bestaat hier uit grof bruingeel zand met kiezels (stuwwal materiaal).

Werkput 2

Het profiel in werkput 2 bestaat uit een pakket geel ophoogzand van ongeveer 45 cm dik. Daaronder bevindt zich een laag van tussen de 20 en 30 cm dik, die uit donkergrijs zwart humeus zand bestaat. Deze laag ligt direct op de C-horizont, die uit witgeel (licht lemig) zand met kiezels bestaat. In de profielen zijn geen sporen van bodemvorming waargenomen, deze zijn vergraven.

afbeelding 12, een gedeeltelijk intact bodemprofiel (P1) in het zuiden van werkput 1, met van boven naar onder:

1. Muurfundering (F19)
2. Bouwvoor
3. a. uitspoelingslaag (podzolbodem)
b. inspoelingslaag (podzolbodem)
4. C-horizont

afbeelding 13, typische bodemopbouw (P2) in werkput 1

1. Muurfundering (F31)
2. Dichtgegooide kuil / ingraving
3. Dichtgegooide kuil / ingraving
4. C-horizont

afbeelding 14, bodemopbouw (P3) in werkput 2

1. Ophoogzand
2. Bouwvoor
3. C-horizont

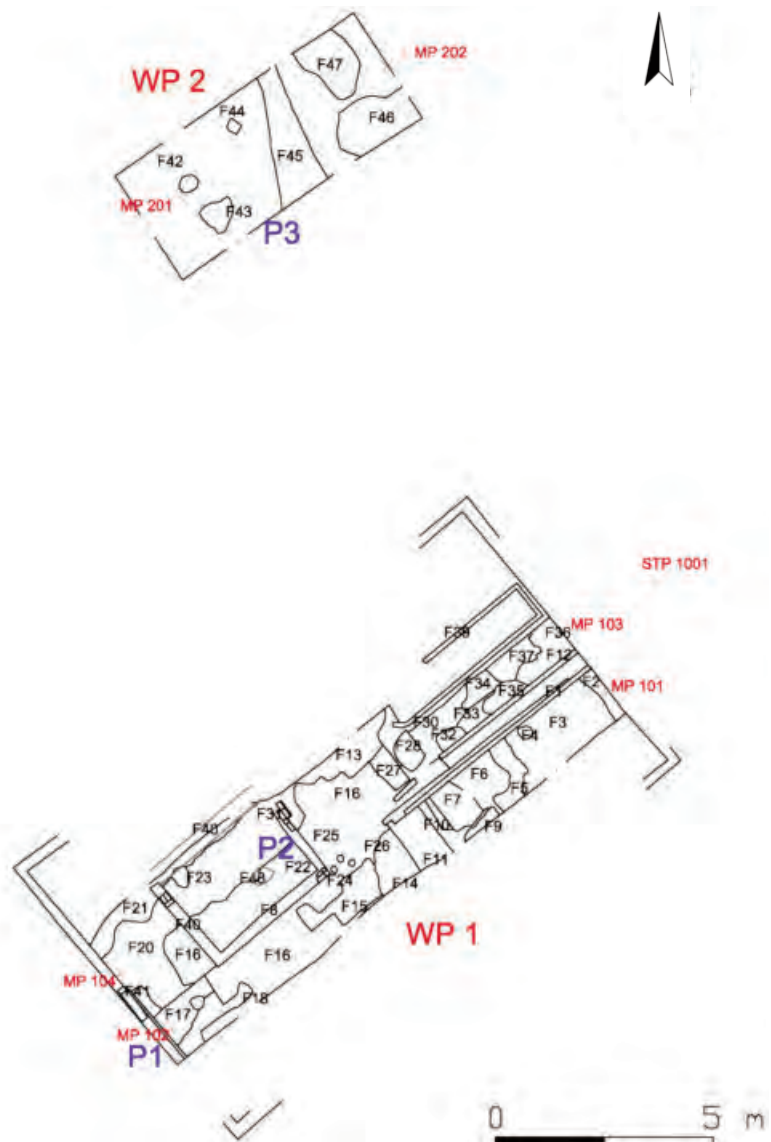
17 - De C-horizont is een laag die niet is veranderd door bodemvorming en ongeroerd is.

Sporen

De aangelegde vlakken waren goed leesbaar. De grondsporen zijn redelijk goed bewaard gebleven, redelijk geconserveerd, maar door bodemverstoringen wel aangetast.

In beide werkputten zijn sporen aangetroffen. In totaal zijn 53 sporen (features) gedocumenteerd. Het betreft

een aantal baksteen muurfunderingen, een kelder, kuilen, een tweetal paalkuilen, een sloot en een aantal natuurlijke sporen. Een aantal van de aangetroffen sporen is gecoupeerd en muurfunderingen zijn beschreven. De informatie die dit oplevert kan tot een datering leiden, die de uiteindelijke waardering van de archeologische resten helpt onderbouwen.

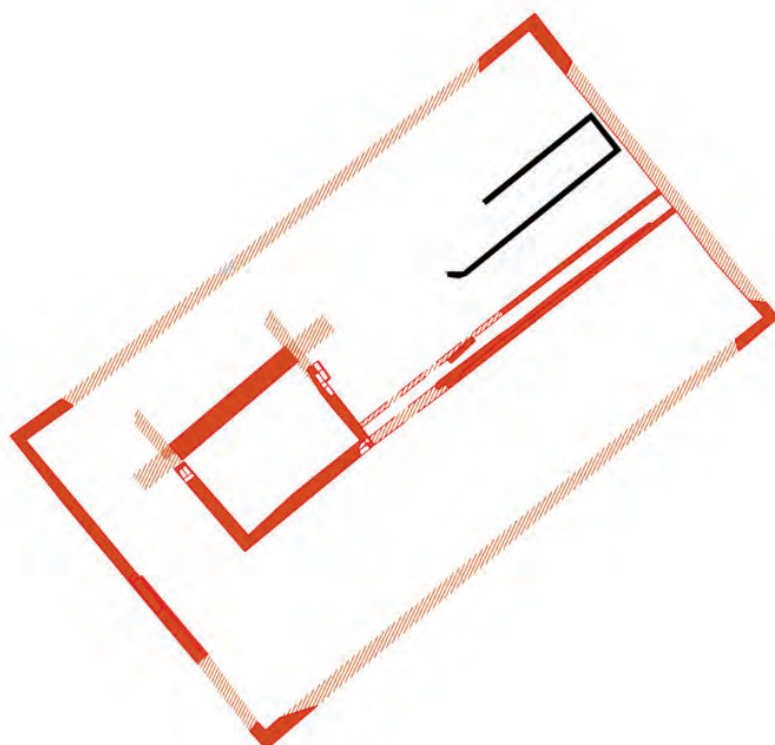
afbeelding 15, alle-sporenkaart met daarop aangegeven de posities van de drie profielstaven (P1 t/m P3) de Meetpunten van het meetsysteem (MP101 t/m MP 104) en de standplaats van het Total Station (STP 1001).

Structuur

In werkput 1 zijn onder een gesloopte betonnen vloer van de schuur verschillende muurfunderingen aangetroffen. Deze vormen samen een gebouw van ongeveer 14 x 7,80 m. De funderingen bestaan voornamelijk uit breukstenen, herbruikte bakstenen. Het oorspronkelijke formaat van de bakstenen (21,5 x 11 x 4 cm) is het *Vechtformaat*, dat voornamelijk in de 18de en 19de eeuw is geproduceerd. De muurfunderingen zijn op grondsporen (lagen) gebouwd waarin 18de-19de eeuws aardewerk is gevonden. Hierdoor is de bouwfase op zijn vroegst in deze periode te plaatsen. De binnenmuren laten zien dat het gebouw in verschillende ruimtes was opgedeeld.

afbeelding 16, het vrijgraven van structuur 1 in werkput 1.

afbeelding 17, reconstructie van de structuur, met in het zwart de kelder

afbeelding 18, een profiel in werkput 1 wordt ingetekend, met daarop duidelijk zichtbaar onder de muren de diverse kuilen en lagen die onder de muren zitten.

Kelder

Binnen de funderingen is een gedeelte van een kelder vrijgelegd. Deze kelder hoorde bij de laatste gebruiksfase van het gebouw (vlak voor de sloop) en is, behalve dat de

contouren ervan zijn ingetekend, om die reden verder niet onderzocht.

Een oud maaiveld, kuilen en lagen

Behalve de muurfunderingen is er een groot aantal (ophogings)lagen en kuilen aangetroffen. Al deze sporen bevinden zich onder het niveau van de muurfunderingen. In de lagen en kuilen is materiaal uit de 18de-19de eeuw aangetroffen. Sommig aardewerk zou ook uit eind 17de eeuw kunnen dateren. De oudste laag is een oud maaiveld, dat grotendeels is vergraven door de latere kuilen en dateert dus van vóór deze kuilen. De laag zal een agrarische functie hebben gehad. De functie van de kuilen kon niet worden achterhaald.

Sloot en paalsporen

In werkput 2 is een tweetal paalkuilen en een min of meer oost-west lopende sloot aangetroffen. Deze sporen worden middels aardewerkvondsten in de 18de / 19de eeuw gedateerd. In de paalkuilen hebben mogelijk de palen van een hekwerk gestaan dat langs de sloot heeft gestaan.

afbeelding 19, vlak foto van werkput 2

Interpretatie

Fasering

Tijdens het onderzoek is een viertal gebruiksfases onderscheiden. De vroegste gebruiksfase (1) eindigt op zijn laatst in de 18de-19de eeuw. Dit is de periode waarin het onderzoeksterrein nog onbebouwd was en hooguit voor agrarische doeleinden zal zijn gebruikt. Deze fase wordt gevormd door een oud maaiveld dat op een aantal plaatsen in profielen is waargenomen. De sloot en paalgaten die zijn aangetroffen in werkput 2 zijn mogelijk in deze eerste fase al in gebruik geweest.

In de daarop volgende fase wordt het terrein intensiever gebruikt. Op het onderzoeksterrein zijn diverse lagen en kuilen aangetroffen die uit de 18de-19de eeuw dateren. In de sloot is ook materiaal gevonden dat uit dezelfde periode dateert. Het is goed mogelijk dat dit gebruik kan worden gekoppeld aan de bebouwing die staat afgebeeld op de 19de-eeuwse kaart van Zijlmans. De structuur is in de daarop volgende fase (3) gebouwd. De sloot is dan mogelijk niet meer in gebruik. De laatste gebruiksfase (4) wordt gevormd door de periode waarin de structuur als een schuur in gebruik is. Dit is het gebouw dat vlak voor aanvang van de opgraving is gesloopt.

Het perceel waarop de structuur staat hoort volgens de kadastrale kaart van 1832 tot de erven Anthonij van Logtestein. Tot dit perceel behoorden een huis, schuur, twee bergen en een plaats. De aangetroffen structuur lijkt niet overeen te komen met een van de gebouwen die staan afgebeeld op de kaart uit 1832.

Gezien de vondsten die aan de structuur gekoppeld kunnen worden en de

18de-19de eeuwse lagen waarop ze is gebouwd en het feit dat ze niet op de kaart van Zijlmans staat afgebeeld, is het aannemelijk dat de structuur na 1832 is gebouwd. Mogelijk ter vervanging van het gebouw dat iets ten westen van de structuur staat ingetekend. Van dit oudere gebouw zijn tijdens dit onderzoek geen sporen aangetroffen.

De sloot die in werkput 2 is aangetroffen heeft mogelijk voor de afwatering van het erf gezorgd. De sloot wordt als afwaterings-sloot geïnterpreteerd en niet zo zeer als perceelssloot. Deze interpretatie is een gevolg van de oriëntering van de sloot ten opzichte van de op de kaart van Zijlmans aangegeven perceelsgrenzen (sloten).

afbeelding 20, in rood is de aangetroffen structuur weergegeven en in licht blauw de afwateringssloot, zoals die is aangetroffen in werkput 2 en in donkerblauw de perceelssloot.

tabel 1, overzicht van
vondstcategorieën met aantal
en datering

<u>Vondstcategorie</u>	<u>Aantal</u>	<u>Datering</u>
Aardewerk / Keramiek	155 fragmenten	11de-21ste eeuw
Constructieaardewerk	54 fragmenten	18de-20ste eeuw
Glas	51 fragmenten	19de eeuw
Metaal	11 fragmenten	18de eeuw
Pijpaarde	7 fragmenten	16de-18de eeuw
Steen	11 fragmenten	-
Houtskool	1 fragment	-
Leer	1 fragment	-
Vuursteen	1 fragment	-
<i>Totaal</i>	<i>282 fragmenten</i>	<i>11de - 20ste eeuw</i>

In totaal zijn 40 vondstnummers uitgegeven. De meeste vondsten zijn afkomstig uit de verschillende lagen en kuilen die onder de muurfunderingen zijn aangetroffen. De oudste vondsten dateren uit de Late Middeleeuwen.

Aardewerk

Die oudste vondsten betreffen een scherf Andenne en een fragment grijs gedraaid aardewerk. Andenne aardewerk wordt tussen de 11de en 14de eeuw gedateerd. Het grijs gedraaid aardewerk dateert tussen de 13de en 15de eeuw. Het betreft hier echter twee losse vondsten, die aan geen enkel spoor worden gerelateerd.

De rest van het aardewerk dat tijdens dit onderzoek is aangetroffen dateert vrijwel allemaal tussen de 17de en 20ste eeuw,

waarvan de overgrote meerderheid uit de 19de eeuw komt. Het roodbakkende aardewerk vormt met 84 fragmenten de grootste vondstgroep. Hierna volgt het witbakkend aardewerk, in totaal 35 fragmenten, waaronder twee fragmenten van twee verschillende kachelpannen uit de 19de eeuw. Een kachelpan is een type kookpot dat gekoppeld wordt aan de introductie van het fornuis of de kachel, waarop kon worden gekookt. Het faience en het bewerkte steengoed zijn met respectievelijk 12 en 10 scherven vertegenwoordigd.

Faience is aardewerk met een witte glazuurlaag dat vanaf het midden van de 17de tot in de 19de eeuw populair was. De faience scherven zijn allemaal afkomstig van borden. De herkenbare scherven bewerkte steengoed zijn of van een kan óf pot afkomstig.

Het industrieel vervaardigd witbakkend aardewerk is met 7 fragmenten vertegenwoordigd. Alle scherven zijn afkomstig van borden. Het porselein vormt, op het middeleeuws aardewerk na, de kleinste vondstgroep binnen het aardewerk. In totaal zijn 4 fragmenten porselein gevonden, waaronder het fragment van een kop uit de 20ste eeuw.

<u>Bakselgroep</u>	<u>Aantal</u>
Andenne	1 fragm.
Faience	12 fragm.
Grijs gedraaid	1 fragm.
Industrieel wit	7 fragm.
Porselein	4 fragm.
Rodbakkend	84 fragm.
Steengoed S2	11 fragm.
Witbakkend	35 fragm.
<i>Totaal aantal</i>	<i>155 fragm.</i>

tabel 2, overzicht van
het aantal aardewerkfragmenten per
bakselgroep.

Constructieaardewerk

Het constructieaardewerk omvat 41 baksteen- en 9 dakpanfragmenten, die dusdanig gefragmenteerd zijn dat er verder nauwelijks uitspraken over gedaan kunnen worden. Van de 4 tegelfragmenten horen er twee bij een geglazuurde kwadraattegels met een polychrome versiering van een kievitsbloem met bol in het centrum en grote lelies als hoekfiguren. De derde betreft een tegelfragment met een fantasiefiguur in bruin en de vierde een deel van een plavuiz.

Glas

De glasvondsten omvatten 1 buikfragment van een 18de- of 19de-eeuwse fles van groen glas, 1 fragment van een gegoten 19de-eeuwse (apothekers?) fles met een horizontale malnaat als bij een ricketsmachine en 1 fragment van een dikwandige, groen 18de- of 19de-eeuwse fles. De overige 46 fragmenten betreffen stukjes vensterglas uit de periode van de 18de tot de 20ste eeuw.

Metaal

De metaalvondsten bestaan uit 1x fragment van een ijzeren mes (met een angel van 2 cm lang, van de lemet is 3,5 cm bewaard gebleven), 1 ijzeren gehengduim (onderdeel van een scharnier), 8 fragmenten van minstens 4 gesmede spijkers (met vierkante doorsnede) en 1 getrokken spijker (ronde doorsnede) en 1 koperen munt met een doorsnede van 21 mm, die (vanwege de zeer slechte staat) niet was te determineren.

Pijpaarde

In totaal zijn 7 fragmenten van aardewerken pijpen aangetroffen. In één geval kon het fragment nader worden gedateerd. Het betreft een steelfragment met een restant van een ketel (Vnr. 31) aangetroffen in een ophogingslaag. Het betreft een ovoïde

ketelmodel type 3. Op de hiel van de ketel is ondanks dat het fragment sterk is versleten, een hielmerk zichtbaar; het getal 38 met daarboven een kroon. Langs de lip van de ketel is een radering zichtbaar. Het fragment wordt op basis van deze kenmerken tussen 1733 en 1940 gedateerd. Op een ander fragment (Vnr 9) is op de steel een bandstempel radering zichtbaar. Het fragment kan ondanks de aanwezigheid van dit kenmerk niet nader worden gedateerd.

Steen

De steenvondsten betreffen enkel onbewerkte kiezels en fragmenten van diverse soorten steen (voornamelijk kwarts).

Houtskool

Tussen het vondstmateriaal bevindt zich één klein fragment verbrand hout.

Leer

Het leerfragment betreft een deel van de zool van een 18de- of 19de-eeuwse schoen.

Conclusie en advies

Voorafgaand aan het onderzoek is in het PvE een aantal vragen geformuleerd, die centraal stonden tijdens de uitvoering ervan. In het vorige hoofdstuk is het resultaat van het onderzoek gepresenteerd en het kader geschetst, aan de hand waarvan in dit hoofdstuk de vragen beantwoord worden.

De onderzoeksvragen worden op basis van de resultaten als volgt beantwoord:

• *Zijn er binnen het onderzoeksgebied archeologische resten aanwezig?*

- Ja, er zijn bij dit onderzoek archeologische resten aangetroffen.

• *Zo ja: wat is de aard, omvang en datering van de vindplaats(en), en de gaafheid en conservering ervan?*

- aard: de aangetroffen sporen betreffen de muurfunderingen van een structuur, kuilen en lagen, een sloot en twee paalkuilen uit de Nieuwe Tijd. De functie van de structuur is lastig te bepalen. Het gebouw dat op de funderingen van de structuur is gebouwd, was een schuur, mogelijk had de structuur eenzelfde functie, alhoewel de functie van (woon)huis niet kan worden uitgesloten. Zeker niet wanneer de interne indeling van het gebouw hierbij wordt betrokken. Het opdelen van een schuur in verschillende ruimtes is niet heel praktisch.

- omvang: de structuur hoort tot het erf Logtestein. Van dit erf en daarmee de vindplaats kan de precieze omvang goed worden bepaald. Het erf staat afgebeeld op historische kaarten uit het midden van de 19de eeuw.

- datering: Alle sporen dateren uit de Nieuwe Tijd, waarbij de overgrote meerderheid van de sporen tussen de 18de en 19de / begin 20ste eeuw dateert.

- gaafheid en conservering: de gaafheid en

conservering van de resten is matig tot slecht. De bovenste delen van de funderingen zijn door latere bouwactiviteiten verstoord, de grondsporen zijn grotendeels vergraven. Op de locatie heersen slechte conserverende omstandigheden voor organische materialen en metaal.

• *Wat is de archeologische waardering van de aangetroffen resten?*

- Om tot een gefundeerd advies te kunnen komen hoe verder om te gaan met de aanwezige archeologische resten, zijn deze eerst gewaardeerd, aan de hand van de waarderingsmethode VS06 uit de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2). Met deze methode wordt op voorgeschreven wijze bepaald of een vindplaats al dan niet behoudenswaardig is. Ter waardering is gekeken naar de aspecten *beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit*, waarbij de verschillende aspecten scores toebedeeld krijgen; *laag, midden of hoog*.

De belevingswaarde van de aangetroffen archeologische resten is laag; de sporen zijn niet zichtbaar in het landschap.

De fysieke kwaliteit varieert: de grondsporen scoren laag; de sporen zijn (grotendeels) vergraven en eventuele organische resten zijn door de lage grondwaterstand volledig vergaan. De muurfunderingen scoren gemiddeld; ze zijn redelijk geconserveerd. Voor sporen waarvan de fysieke kwaliteit gemiddeld tot laag is, moet volgens de KNA gekeken worden naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria. De inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen grondsporen is laag, ook de muurfunderingen (het gebouw) scoren op hun inhoudelijke kwaliteit laag. De volledige contouren van het gebouw zijn tijdens dit onderzoek in kaart gebracht en een eventueel vervolgonderzoek zal niet of nauwelijks nieuwe informatie opleveren.

afbeelding 21, de contouren van het erf Logtestein weergegeven op de huidige kadastrale kaart van Soest.

<u>Spoor /Omschrijving</u>	<u>Datering</u>	<u>Waardering</u>
Structuur	19de eeuw	laag
Paalsporen	18de /19de eeuw	laag
Sloot	18de / 19de eeuw	laag
Kuilen en lagen	18de / 19de eeuw	laag

tabel 3, overzicht van de aangetroffen sporen: interpretatie, datering en waardering

• *Is er op basis van de resultaten uit dit onderzoek een aanpassing of nadere invulling van de archeologische verwachting voor de omgeving van het onderzoeksgebied te maken?*

- Een aanpassing of nadere invulling van de verwachting is dan ook niet nodig. Er zijn, conform verwachting, sporen uit de Nieuwe Tijd aangetroffen. De twee middeleeuwse scherven kunnen als een indicator voor middeleeuws gebruik worden gezien. Uit de Prehistorie zijn geen vondsten gedaan. Gezien de diepte van de Nieuwe Tijd sporen, is het goed mogelijk dat zowel de middeleeuwse als prehistorische sporen zijn vergraven. De nog gedeeltelijk aanwezige podzolbodem in het noorden van werkput 1 heeft het archeologisch bodemarchief dat zich ten noorden van het plangebied bevindt afgedekt en beschermd. Het is aannemelijk dat het archeologische bodemarchief nog intact is, zeker wanneer deze podzolbodem zich verder naar het noorden toe uitstrekt .

Conclusie

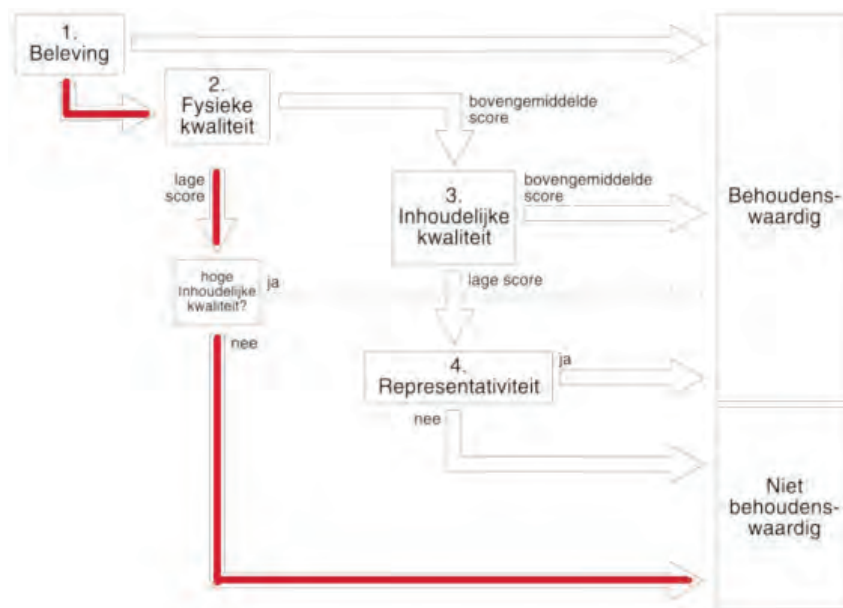
De archeologische resten worden laag gewaardeerd en worden derhalve niet als behoudenswaardig beschouwd. De sporen zijn tijdens het veldwerk en de eerste uitwerkingsfase in voldoende mate gedocumenteerd en onderzocht; aanvullend veldonderzoek zal niet of nauwelijks meer archeologische informatie verschaffen dan dat middels het IVO-P verkregen is. Concluderend kan dan ook gesteld worden dat binnen het onderzoeksgebied geen aanvullend archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Advies

Het CAR adviseert dat ten behoeve van de realisatie van genoemd plan Kerkpad Zuidzijde 5 met betrekking tot de archeologie geen nader onderzoek of planaanpassing noodzakelijk is.

NB: dit advies geldt alleen voor dit specifieke plangebied en niet voor de directe omgeving. Omliggende percelen dienen bij eventuele op handen zijnde ontwikkeling afzonderlijk beoordeeld en/of onderzocht te worden.

afbeelding 21, stroomdiagram waardering vindplaatsen. In rood, de uitkomsten van Kerkpad Zuidzijde

Literatuur

- Boer, G.H. de, 2010: *Gemeente Soest. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart*, Weesp (RAAP-rapport 1866).
- Blijdenstijn, R., 2005: *Tastbare Tijd. Cultuurhistorische atlas voor de Provincie Utrecht*, Utrecht.
- Carmiggelt, A. en P.J.W.M. Schulten, 2002: *Veldhandleiding Archeologie, Archeologie Leidraad 1*. College voor de Archeologische Kwaliteit, Zoetermeer.
- Centraal College van Deskundigen, 2010: *Kwaliteits-norm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2*, Amsterdam.
- Duco, D.H., 1987: *De Nederlandse Kleipijp, Handboek voor dateren en determineren*, Leiden.
- Duco, D.H., 2003: *Merken en merkenrecht van de pijpmakers in Gouda*, Amsterdam.
- Gemeente Soest, 2011: *Beleidsnota archeologie gemeente Soest*, Soest.
- Huisman, M.A., 2011: *Programma van Eisen Archeologisch proefsleufonderzoek Kerkpad Zuidzijde naast 76 te Soest*, Groningen.
- Hilhorst J.H.M., en J. G.M. Hilhorst, 2001: *Soest, Hees en de Birt: van de achtste tot de zeventiende eeuw*, Hilversum.
- Lägers, H., en M. Kruidenier, 2006: *Monumenten-Inventarisatie Provincie Utrecht, Soest Geschiedenis en Architectuur*, Utrecht/Zeist.
- Mulder, F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en Th.E. Wong (eds.), 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.
- ROB, 2001: *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart* (cd-rom), Amersfoort.
- Roller, G.J. de, 2011: *Archeologisch proefsleufonderzoek Kerkpad Zuidzijde naast 76 te Soest* (MUG onderzoeksrapport 2011-27), Leek.
- Stiboka, 1966: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50 000. Blad 26 West Harderwijk, blad 32 West Amersfoort*, Wageningen.
- Stiboka/RGD, 1977: *Geomorfologische kaart van Nederland schaal 1:50 000*, Wageningen/Haarlem.
- Verhamme, ML, 2011: *Programma van Eisen (PvE) Inventariserend Veldonderzoek Plangebied Kerkpad Zuidzijde 5, dd 20-12-11*, Amersfoort.
- Wijker, M.K., 2012: *Selectierapport Archeologisch proefsleuvenonderzoek (IVO-P) Plangebied Kerkpad Zuidzijde 5, Soest*, Amersfoort.

Bijlagen

<u>Enr.</u>	<u>WP</u>	<u>vlak</u>	<u>P</u>	<u>Spoor</u>	<u>Onderdeel van</u>	<u>Datering</u>	<u>Periode</u>
1	1	1		FUND	GEBOUW 1	19	2/3
2	1	1		INSTEEK	INSTEEK 1	19	2/3
3	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
4	1	1		LAAG		18/19	1
5	1	1		LAAG		18/19	1
6	1	1		LAAG		18/19	1
7	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
8	1	1		FUND	GEBOUW	19	2/3
9	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
10	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
11	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
12	1	1		FUND	GEBOUW 1	19	2/3
13	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
14	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
15	1	1		KUIL	KUIL	18/19	1
16	1	1		LAAG	AKKER	18/19	1
17	1	1		PAALGAT	PAALGAT	18/19	1
18	1	1		KUIL	KUIL	18/19	1
19	1	1		FUND	GEBOUW 1	19	2/3
20	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
21	1	1		LAAG	GEBOUW 1	19/20	3
22	1	1		PAALGAT	PAALGAT	19	1
23	1	1		PAALGAT	PAALGAT	19	1
24	1	1		NAT			
25	1	1		NAT			
26	1	1		NAT			
27	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
28	1	1		KUIL		18/19	1
29	1	1		KUIL	KUIL	18/19	1
30	1	1		INSTEEK	INSTEEK	19/20	3
31	1	1		FUND	GEBOUW 1	19	2/3
32	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
33	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
34	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
35	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
36	1	1		LAAG	AKKER		1
37	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
38	1	1		FUND	GEBOUW 1	19	2/3
39	1	1		FUND	KELDER 1	19/20	3
40	1	1		FUND	GEBOUW 1	19	2/3
41	1	1		LAAG	LAAG	18/19	1
42	2	1		PAALGAT	PAALGAT	18/19	1/2
43	2	1		NAT			
44	2	1		PAALGAT	PAALGAT	18/19	1/2
45	2	1		SLOOT	SLOOT	18/19	1/2
46	2	1		NAT			
47	2	1		NAT			
48	1	2		KUIL	KUIL	18/19	1
49	1	2		FUND	GEBOUW 1	19	2/3
50	1	1	1	LAAG	LAAG	18/19	1
51	1	1	1	LAAG	LAAG	18/19	1
52	1	1	1	LAAG	LAAG	18/19	1
53	1	1	1	LAAG	AKKER	18/19	1

tabel 4, spoorgegevens.

tabel 5, vondstgegevens.

<u>Vnr.</u>	<u>WP</u>	<u>Vlak</u>	<u>Pr</u>	<u>Uit F</u>	<u>Verzamelwijze</u>	<u>Omschrijving</u>
1	2	1		46	SCHEP	couperen; stn
2	2	1		47	SCHEP	couperen; mix
3	2	1		45	SCHEP	couperen; mix
4	-	-		-	SCHEP	stortvondsten; mix
5	2	1		42	SCHEP	couperen; mix
6	2	1		44	SCHEP	couperen; mix
7	2	1			SCHEP	aanleg vlak 1; mix
8	2	1		43	SCHEP	couperen; mix
9	1	1			SCHEP	aanleg t.o.v. F1 mix
10	1	1			SCHEP	aanleg tussen F 38 en F 1 ; aw
11	1	1		16	SCHEP	uit laag onder F8/F14 kruising; aw
12	1	1		19	SCHEP	bs monster
13	1	1		40	SCHEP	bs monster
14	1	1		8	SCHEP	bs monster
15	1	1		1	SCHEP	bs monster
16	1	1		38	SCHEP	bs monster
17	1	1		12	SCHEP	bs monster
18	1	1		31	SCHEP	bs monster
19	1	1		49	SCHEP	bs monster
20	1	1		38	SCHEP	bs monster
21	1	1		15	SCHEP	couperen; mix
22	1	1		18	SCHEP	couperen
23	1	1		23	SCHEP	aanleg
24	1	1		6	SCHEP	aanleg; pyp
25	1	1		2	SCHEP	aanleg vlak
26	1	1			SCHEP	aanleg tussen F15 en F16 en tussen F32 en F40
27	1	1		22	SCHEP	aanleg / coupe
28	1	1		11	SCHEP	aanleg
29	1	1	1	50	TROF	uittroffelen laag
30	1	1		14	SCHAVEN	aanleg/ couperen/ opschonon
31	1	1		16	SCHEP	laag in vlak/ aanleg
32	1	1		36	SCHEP	aanleg vlak
33	1	1	1	53	TROF	uittroffelen laag
34	1	1		4	SCHEP	couperen
35	1	1	1	52	TROF	uittroffelen profiel
36	1	1			SCHEP	verdiepen tussen F38 en F39
37	1	1			SCHEP	aanleg bij F 38
38	1	1	1	51	TROF	uittroffelen laag
39	1	1		5	TROF	aanleg
40	1	1		37	SCHEP	aanleg
41	1	1		37	SCHEP	aanleg

<u>Vnr.</u>	<u>Aantal</u>	<u>Materiaal</u>	<u>Voorwerp & Type</u>	<u>Opmerking</u>	<u>Datering</u>
1	1 voorw	STN ZAND	KIEZEL	kwartsiet	
2	2 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
2	1 voorw	VST ???	BROK	brokje natuurlijk gerold vuursteen.	
3	4 voorw	STN XXX	BROK	4 kleine kiezels.	
4	2 bodem	AW S2	???		20
4	1 wand	AW S2	???		19/20
4	1 bodem	AW INWIT	KOM		19
4	1 bodem	AW INWIT	???		19B
4	1 wand	AW PORS	???		19/20
4	1 stuk	MET IJZER	SCHARNR	Deel van gehengduim ca 23 cm dikte ca 7 mm Muurpen L ca 10 cm B ca 1,3 cm	
5	1 frag	CON DAKPAN	DAKPAN		
5	2 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
5	1 voorw	STN KWARTS	KIEZEL		
6	1 wand	AW S2	KAN		18-19
6	1 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
6	1 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
6	1 voorw	MET IJZER	MES	L mes: 3,5 cm; L angel 2 cm Zwaar gecorrodeerd, delen ontbreken	
6	1 voorw	STN ???	KIEZEL		
7	1 rand	AW INWIT	BORD		19/20
7	1 bodem	AW INWIT	KOP		na 1920
7	3 frag	AW PORS	KOP		20B
7	1 frag	CON TEGEL	TEGEL	Bruin fantasiefiguur	modern
7	1 frag	GLS ???	FLES	apothek? lijkt op type fle-52 horizontale malnaad als bij ricketsmachine. Bodem opgebeld in een mal, zandsporen	19e
8	1 rand	AW ANDEN	???		
9	1 wand	AW FAIENCE	???		
9	3 wand	AW R	???		18/19
9	1 rand	AW R	POT	voorraad	19
9	6 wand	AW R	???		17-19
9	1 wand	AW WIT	???		19
9	1 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
9	1 frag	LDR RUND	SCHIOENZOOL		18/19
9	1 frag	PYP PIJPAARD	PIJP	1 steelfragmentje met bandradering	
9	1 voorw	STN KWARTS	KIEZEL		
10	1 wand	AW WIT	???	verder indet	17/19e
11	1 wand	AW S2	KAN	verder indet	18e
12	1 stuk	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN	Vechtformaat	
13	9 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
14	1 frag	CON TEGEL	PLAVUIS		
14	1 stuk	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN	Constructie met mortel en plavuis	
15	1 stuk	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
16	2 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
18	2 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
19	1 stuk	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
20	1 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN		
21	1 wand	AW FAIENCE	BORD	verder indet 18/19A	
21	2 wand	AW R	???	verder indet	
21	1 rand	AW R	BORD	rand van diep breed bord met platte bodem 18/20e	
21	2 frag	AW R	BORD	1x rand met slib, 1x wand met cirkel in slib en koperox rest	18e
21	2 frag	AW R	POT	voorraad 1x oor/rand, 1x wand, dik wandig	19/20e
21	1 wand	AW WIT	???	inw. dun, niet overall aangebracht loodglazuur, bleke kleur 17/19e	
21	1 wand	AW FAIENCE	BORD	kan deco gehad hebben	17/18e
21	10 frag	CON BAKSTEEN	BAKSTEEN	Formaat Muurhuizen?	
21	1 frag	CON DAKPAN	DAKPAN		
21	2 frag	GLS POTASGLS	FLES	wijn 1x buikfrgm, 1xdeel van ziel	18/19e
21	1 wand	GLS ???	FLES	buikfrgm, overal 3,20 mm dik	18/19e
21	1 frag	GLS ???	FLES	dikwandig, tot 1 cm breed 3 cm lang, 0,8 dik. Verder indet	18/19e
21	3 voorw	STN XXX	KIEZEL	divers 3 diverse kiezeltjes.	
22	1 bodem	AW R	POT	deel van hoge standring van voorraadpot	19e
23	1 frag	CON DAKPAN	DAKPAN		
24	1 frag	PYP PIJPAARD	PIJP	tabakspijp 1 steelfragmentje	
25	1 bodem	AW WIT	POT	egaal dikke standring, strakstanddeel. Secundair?een gat in de bodem gelagen.Pot of pispot of kom?	18/19e

tabel 6, vondstcatalogus.

<u>Vnr.</u>	<u>Aantal</u>	<u>Materiaal</u>		<u>Voorwerp & Type</u>	<u>Opmerking</u>	<u>Datering</u>
26	8 frag	AW	FAIENCE	BORD	1x wand van 1 exemplaar met hardblauw en helder wit, 3x rand, 1x wand van 2e ex met smalle cirkel,	17d/18e
26	4 frag	AW	S2	POT	rest van 3e ex, 2x rand, 1x wand 1x wand, 1x bodemfrgm van 1 ex, 1x rand van 2e en bodemdeel	18e
26	8 frag	AW	R	POT	indet, misschien 3e ex voorraad 2x rand, rest wand, alles passend 19/20e	18/19e
26	1 bodem	AW	R	POT	pot (of pis) bodem, verder indet	18A
26	4 frag	AW	R	KAN	R-kan-8? 2x rand, 1x wand.	18/19e
26	2 rand	AW	R	???	wijd slap model, wsch wijde kan, passende scherven	19e
26	4 frag	AW	WIT	TEST	vierkant, 2x passend rand, 2x wand, wshc erbij horend	19
26	2 rand	AW	R	???	te klein voor verdere info	18/19e
26	2 frag	AW	WIT	XXX	kachelpan 1x lintoor met groef overlangs, 1x rand., bleekgeel	19
26	2 wand	AW	R	???	2x buikknikfrgm met iets slijb op schouderdeel zichtbaar. Kop.pis of grape?	18/19e
26	1 rand	AW	R	KOMFOOR	19/20e	
26	rand	AW	R	KOMFOOR		
26	7 wand	AW	R	???	horen vast bij voorgaande voorwerpen.	
26	5 wand	AW	WIT	???	2x2 passende, 1 losse wand.	
26	wand	AW	WIT	???		
26	3 frag	AW	R	BORD	2x passendwand, 1x rand met slijb, wsch bijhorend	18/19e
26	1 frag	CON	DAKPAN	DAKPAN		
26	2 frag	CON	TEGEL	TEGEL	Kwadraattegel met kivistbloem, bol. Veelkleurig. Grote hoeklelie.	17bc
26	2 stuk	MET	IJZER	SPIJKER	rechthoeki	
26	1 frag	MET	IJZER	SPIJKER	rond. Kop spijker ontbreekt	
27	1 bodem	AW	INWIT	BORD		19e
27	1 frag	AW	R	???	dikwandig, indet frgm	?
28	1 bodem	AW	R	GRAPE	bodem/oor aanzet van soort r-gra-12	17/18e
28	1 rand	AW	WIT	???	kan?randje, 1 cm2	18/19e
30	1 rand	AW	R	XXX	kachelpan ooraanzet zichtbaar	19/20e
30	1 wand	AW	WIT	???	wsch theepot-tuit aanzet.	
30	4 frag	AW	WIT	???	Eronder cirkelvormig nageldeco kraagrand, gelig groen.	19/20
30	10 frag	AW	WIT	GRAPE	rand als gra 38, b.v. 1x poot, 1x oor, 3x rand, rest wand	18/19e
30	1 wand	AW	R	POT	voorraad dikwandig	19/20e
30	1 bodem	AW	WIT	XXX	kachelpan li bruine binnenkant	19e
30	1 wand	AW	R	BORD	vreemde tekening, verder indet	19
30	1 bodem	AW	R	BORD	verder indet 18/19e	
30	3 rand	AW	R	BORD	wsch gennep 18/19e	
30	2 frag	PYP	PIJPAARD	PIJP	tabakspijp 2 steelfragmentjes	
31	1 bodem	AW	R	???	bodem als kop, maar dikwandig. aardbeipotje? 17/19	
31	1 wand	AW	R	???	verder indet	
31	2 wand	AW	WIT	???	komvorm, 2 pasende scherven	
31	2 bodem	AW	INWIT	BORD	schoteltje creme, 2x passend	19/20
31	1 rand	AW	FAIENCE	BORD	verder indet 17/18e	
31	1 wand	AW	R	XXX	kachelpan a la frankfurter	18/20e
31	1 rand	AW	R	POT	voorraad boz pot	18/20e
31	1 wand	AW	R	BORD	verder indet 18e	
31	3 wand	AW	R	???	verder indet	
31	1 bodem	AW	S2	???	opp creme, verder indet	18/19
31	1 frag	CON	DAKPAN	DAKPAN		
31	1 stuk	MET	KOPER	MUNT	Zeer slechte staat; geen kenmerken meer zichtbaar	
31	1 stuk	MET	KOPER	MUNT		
31	1 frag	PYP	PIJPAARD	PIJP	tabakspijp 1 steelfragmentje	
31	1 frag	PYP	PIJPAARD	PIJP	tabakspijp "ketel met steelstukje, type 3, ovoïde radering langs lip versleten hielmerk: 38 gekroond: 1733-1940. onleesbaar, versleten merk aan weerszijden hiel, asymmetrisch rookkanaal 1733-1940	
32	1 wand	AW	R	???	verder indet	
32	2 wand	AW	R	???	verder indet	
32	1 oor	AW	R	???	korrelig lood, oor zoals van test	18e

<u>Vnr.</u>	<u>Aantal</u>	<u>Materiaal</u>	<u>Voorwerp & Type</u>	<u>Opmerking</u>	<u>Datering</u>
32	5 wand	AW R	POT	voorraad dikwandige scherven, wsch friese klei gezien de talloze ijzerspikkels	18/19e
33	1 oor	AW	WIT	???	19
33	1 wand	AW	R	???	18/19
33	2 frag	CON	DAKPAN	DAKPAN	
33	2 frag	CON	BAKSTEEN	???	
33	1 frag	CON	DAKPAN	DAKPAN	
33	2 frag	MET	IJZER	SPIJKER	vierkant
33	2 frag	MET	IJZER	SPIJKER	vierkant, 2 fragm spijker in slechte staat.
33	1 frag	PYP	PIJPAARD	PIJP	tabakspijp 1 miniscuul steelfragmentje
34	1 rand	AW	R	???	18/19
34	1 frag	CON	DAKPAN	DAKPAN	
35	46 frag	GLS	POTASGLS	VENSTER vlakglas, 4x frgm met 'zelfkant', =verdikking, wijst op terugterkken van opengeknipte rand.rest sommige met sponningsporen en div. diktes	18/20e
36	1 rand	AW	R	BORD	slachtbak
36	1 wand	AW	GRIJS	???	19
36	1 wand	AW	R	BORD	
36	2 wand	AW	R	???	18/19a
36	1 wand	AW	S2	???	17/18
36	2 frag	CON	BAKSTEEN	BAKSTEEN	18/19
36	1 stuk	CON	BAKSTEEN	BAKSTEEN	
36	1 stuk	MET	IJZER	SPIJKER	rechthoekig
37	1 rand	AW	R	POT	voorraad rand dik en rond, met eronder het kenmerkende uitstekende ribbelkje.
38	1 wand	AW	R	???	18/19e
38	wand	AW	R	???	17/19e
38	1 frag	CON	DAKPAN	DAKPAN	
39	1 wand	AW	R	???	17/18
40	1 rand	AW	R	POT	bolle vorm metworstrand. Uitw alleen op schouder lood. Bovenkant als r-pot 35
41	1 frag	PYP	PIJPAARD	PIJP	tabakspijp 1 steelfragment

Medewerkers

Aan dit onderzoek hebben meegewerkt:

René van den Berg	<i>geometrie;</i>
Carolien van der Brugge	<i>opgraving, vondstverwerking;</i>
Henk de Boer	<i>vondstverwerking;</i>
Liesbeth Buitink	<i>dataverwerking, depot, tekstcorrectie;</i>
André Clazing	<i>analyse (post)middeleeuws aardewerk;</i>
Maarten van Dijk	<i>coördinatie veldwerk, opgraving;</i>
Anne van der Glas	<i>vondstverwerking;</i>
Harold van den Hauten	<i>analyse constructieaardewerk, fotografie;</i>
Wilma van den Heuvel	<i>opgraving, analyse glas en (post)middeleeuws aardewerk;</i>
Timo d'Hollosy	<i>wetenschappelijke leiding, analyse leer, publicatie;</i>
Hans de Jong	<i>vondstverwerking, analyse metaal, steen en vuursteen;</i>
Sjoukje van der Linde	<i>vondstverwerking, analyse pijpaaarde;</i>
Co Mulder	<i>vondstverwerking, materiaal;</i>
Itamar de Rooze	<i>opgraving, analyse hout;</i>
Evelyn Scheepsma	<i>voorlichting, expositie;</i>
Francien Snieder	<i>wetenschappelijke leiding;</i>
Tanja Stolk	<i>opgraving;</i>
Joep Syrier	<i>vondstverwerking;</i>
Milo Verhamme	<i>toetsing;</i>
Godfried de Vries	<i>vondstverwerking;</i>
Mattijs Wijker	<i>veldleiding, uitwerking, rapportage;</i>
Jan Zinger	<i>vondstverwerking.</i>
Ruitenbeek v.o.f.	<i>grondwerk.</i>

Centrum voor Archeologie
Gemeente Amersfoort
Langegracht 11, 3811 BT Amersfoort
Telefoon (033) 463 77 97 Fax (033) 463 03 32
E-mail: archeologie@amersfoort.nl
Internet: www.amersfoort.nl/archeologie

ISSN: 1879-4289